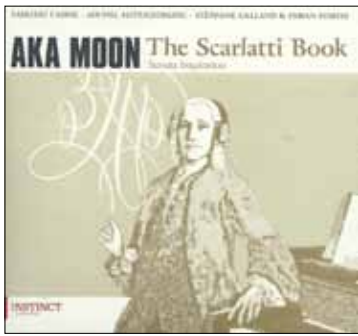

CD JAZZ

Oude meester in jazz
Aka Moon

De Belgische saxofonist en componist Fabrizio Cassol zit nooit verlegen om een nieuw project. Cassols belangstelling voor de muzikale inbreng van andere culturen is overigens geen modeverschijnsel om zichzelf beter in de kijker te werken op een almaar drukker markt. Hij is er al twintig jaar mee bezig, sinds zijn trio Aka Moon de muziek van de Akapymgeëen opzocht.

Niet enkel in Brussel, ook in het buitenland wordt Aka Moon opgemerkt, het jazztrio waar Cassols altijd op terugvalt en de vaste kern vormt van zijn vele projecten. Vorig jaar was het de directeur van het *Istituto di Cultura Italiano* in Madrid die een beroep op hen deed. Di Gennaro zag een verwantschap met barokcomponist Domenico Scarlatti (1685-1757). Die slaagde er in zijn tijd ook in allerlei invloeden als een spons op te nemen. Met diverse draden spon de grote hofcomponist een groot muziekopus van niet minder dan 555 beklijvende en baanbrekende werken voor klavecimbel.

Wanneer Di Gennaro Scarlatti met Aka Moon wilde lijmen, gebeurde dat vanuit de overtuiging dat onze landgenoot en zijn kompanen er wel zouden in slagen nieuwe aspecten in de muziek van de Napolitaanse componist op te pikken en er creatief mee aan de slag te gaan. Wat uiteindelijk deze cd heeft opgeleverd. Daarbij valt op dat Aka Moon, aangevuld door de bijna vaste jazzpianist Fabian Fiorini, erin slaagt het gesprek aan te gaan met Scarlatti's verfijnde klaviersonates.

Slaafse navolging met een modern sausje is het niet, veeleer een verkenning van de fijnmazige weefsel van Scarlatti's universum, waarin zo veel uniek en fascinerend muzikaal materiaal rondzweeft. Een verkenning dus als het ware van de draden zelf waarmee de componist zijn tapijt heeft gesponnen en die in de handen van Fabrizio Cassol en zijn groep de ene keer tot een volstrekt nieuw werk worden getransformeerd en de andere keer slechts lichtjes worden aangepast, als het ware in het voorbijgaan worden gestreeld, om ze mooier dan ooit te laten blinken in het zonlicht. (JC)

The Scarlatti Book, Sonata Inspiration, door Aka Moon met Fabrizio Cassol (altsax), Fabian Fiorini (piano), Michel Hatzigeorgiou (fenderbas) & Stéphane Galland (drums), Instinct Collection (distributie Outhere Music), OUT 658, 23 euro.

CD KLASSIEK

Mysteriewerk
Johann Sebastian Bach

Sommige mysteries blijven geschuld in de nevelen van de tijd. *Das Wohltemperierte Klavier* (BWV 846-893) is een van de meesterwerken van Johann Sebastian Bach. Het werk bestaat uit twee boeken met daarin 24 paren. Voor elke majeur- en mineurtoonsoort is er een prelude, gevolgd door een fuga.

We weten niet voor wie of waarom het monumentale werk werd gecomponeerd. Het handschrift van het eerste deel werd voltooid in 1722, toen Bach aan het hof in Köthen werkte. Het tweede boek werd twintig jaar later afge-

werkt. Was het bedoeld voor leerlingen? Sommige stukken lijken daarnaar te verwijzen. Bach speelde het werk op een klavecimbel of een kleinere klavichord. Céline Frisch speelt voor het label Alpha het eerste boek in op een klavecimbel. Beroemde opnamen gebruikten een Steinwaypiano. Hier horen we de werken nog intiemer klinken.

Terwijl het grootste deel van het werk van Bach na diens dood werd vergeten, gebeurde dat niet met *Das Wohltemperierte Klavier*. Er circuleerden diverse handschriften en niemand minder dan Mozart had een exemplaar dat hij grondig bestudeerde. Ook Beethoven was er door gefascineerd. In 1810 werd het werk een eerste keer gedrukt, het begin van Bachs triomftocht. (EDS)

Johann Sebastian Bach, *The Well-Tempered Clavier. Book I*, door Céline Frisch, 2 cd's, Alpha 221, 33 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Vervloekte keizer
John Röhl

De belangstelling van het boekenbedrijf voor de Eerste Wereldoorlog van de jongste paar jaar, moest wel resulteren in een biografie van Wilhelm II, de laatste Duitse keizer, die als *Kaiser* werd beschouwd de aanstichter van de wereldbrand te zijn.

In deze bekroonde biografie, door het magazine *The Economist*

uitgeroepen tot beste geschiedenisboek van 2014, legt John Röhl de nadruk op Wilhelms persoonlijke geschiedenis en drijfveren. Hij toont aan hoe de ziekelijke Frederik Wilhelm, kleinzoon van de Britse koningin Victoria, een verwrongen opvoeding kreeg en bezeten was met Messiaanse ideeën over een Duitse wereldrijk. Röhl toont ook aan hoe er een continuïteit in ideeën is tussen het wilhelminische tijdperk en het nazisme. Zo was Wilhelm overtuigd antisemiet.

Wilhelms tactloze optreden in internationale kwesties leidde tot de gespannen relaties tussen Duitsland, Rusland en Groot-Brittannië en bijgevolg tot de oorlog. Hij verloor echter zijn greep op de krijgsvieringen en nog vóór de wapenstilstand van 11 november 1918 kwam de dynastie van de familie Hohenzollern ten val.

Wilhelm II vluchtte naar Nederland, waar hij tot zijn dood in 1941 in de buurt van Utrecht

in een kasteel verbleef en hoopte dat Adolf Hitler de monarchie zou herstellen. Dat gebeurde niet. Wilhelm II rust nog steeds in een mausoleum in een bos bij Utrecht.

Een detail: John C.G. Röhl is een Brits-Duits historicus die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Duitsland werd gescheiden van zijn Britse moeder en Duitse vader en ondergebracht in een kindertehuis van het Rode Kruis. Later werd hij hoogleraar Duitse geschiedenis. (EDS)

John C.G. Röhl, *Keizer Wilhelm II. Een biografie*, Ambo, Amsterdam, 2015, 220 euro, 19,99 euro, ISBN 978 90 2633 281 4.

BOEK POEZIE

Wolken kijken
Hans M. Enzensberger

Sinds het overlijden van Günther Grass in 2015 is de in 1929 geboren Hans Magnus Enzensberger de éminence grise van de Duitse literatuur. Als jongeling beleefde hij het nazisme, wat

hem in zijn literaire werk bleef tekenen. Enzensberger is een bij uitstek politieke schrijver in alle genres die hij beoefent. Ook op hoge leeftijd blijft hij actief, al is zijn stijl wel wat veranderd naar meer contemplatie. Kenmerkend blijft een soort van krantenberichtenstijl.

Voor Uitgeverij P, een liefhebberij die uitgroeide tot instituut, maakte vertaler René Smeets een keuze uit de drie recentste bundels van de meester en vertaalde ze op meesterlijke wijze. Smeets werk laat de lezer kennismaken met deze grote figuur uit de Duitse letterkunde van vandaag.

Bij Enzensberger zijn humor en zelfrelativering (ook van de Duitse 'ziel') nooit ver weg. „Hoe vaak moest Plato zijn neus snuiten/de heilige Thomas van Aquino/ zijn schoenen uittrekken/

Einstein zijn tanden poetsen/Kafka het licht aan- en uitdoen/vooraleer zij kwamen tot wat hen was opgedragen?”

De bundel *Blawwärts*, vertaald als *Blauwige raadsels*, waarvan fragmenten in deze uitgave werden opgenomen, kijkt sterk af van de rest van het oeuvre. Het is meer filosofie dan politiek. (EDS)

Hans Magnus Enzensberger, *Wolken, blauwige raadsels*, vertaald door René Smeets, Uitgeverij P, Leuven, 2015, 95 blz., 23 euro, ISBN 978 94 9145 580 3.

BOEK KEUKEN

Gulzige kardinalen
Bartolomeo Scappi

De kerkelijke cultuur van de zestiende eeuw geniet geen beste faam. Pausen en kardinalen waren heren van de wereld die profiteerden van alle geneugten van het leven. Daar hoorden ook feesten en smullen bij. Meester-kok Bartolomeo Scappi (1500-1577) kookt zich een eerste keer de geschiedenis in, als hij in april 1536 een banket organiseert voor kardinaal Lorenzo Campeggi.

Later kwam Scappi, wellicht afkomstig uit Lombardije, als kok in dienst van diverse kardinalen zowel als van Pius IV en Pius V. Laatstgenoemde was de strenge paus die het Concilie van Trente

doorvoerde, maar dat weerhield hem er niet van feestmaaltijden aan te richten.

Een beetje beroemde kok geeft tegenwoordig een kookboek uit en dat deden ze blijkbaar ook al in de zestiende eeuw. In zijn verhandeling over de kookkunst, die in 1570 in Venetië werd gedrukt, toont Scappi zijn kunsten en leidt hij de lezer binnen in de keuken van toen. Het is prachtig geïllustreerd met 27 prenten van de ideale keukeninrichting en al het benodigde keukengerei van een hof.

Het boek, dat nu opnieuw vertaald is, werd een internationale bestseller. *Opera dell'arte del cucinare* werd deels in het Spaans vertaald in 1599 en in 1612 verscheen het in het Nederlands als *Koochboek oft familieren keukenboec*.

In ruim negenhonderd recepten schetst Scappi tussen de regels door een suggestief beeld van het leven in en om het Vaticaan. Zijn menu's voor feestelijke banketten aan de oever van de Tiber geven een goed beeld van de toenmalige rijkdom. Scappi luiserde ze vaak op met kunstige pronkgerechten, zoals een kasteel van deeg, gevuld met levende vogels. De beschrijving van de hoeveelheid die aan slechts acht

personen werd voorgeschoteld, is onvoorstelbaar.

Wat aten ze, de kardinalen van toen? Ons valt een 'vette' keuken op, met veel vlees en vooral allerlei vandaag versmadede onderdelen van dieren: darmen, levers, vleugels en poten. De keuken was toen ook al internationaal. Er werden Spaanse en Italiaanse gerechten opgediend. Anders dan tegenwoordig: de kok hield nauwgezet rekening met de vastendagen. Moest ook, want kardinalen geven het goede voorbeeld, toch? Dat belette hun koks niet heerlijke spijzen op tafel te toveren. (EDS)

Bartolomeo Scappi, *Koken voor kardinalen. Het kookboek van de renaissance*, Athenaeum, Amsterdam, 2015, 420 blz., 35 euro, ISBN 978 90 2530 070 8.